

مروری بر درآمدها و هزینه‌های خانوارهای شهرنشین ایران

شهرنشینان ۶۱/۵ درصد بیشتر درآمد دارند!

نویسنده دکتر هوشنگ طالع

می‌داد، در سال ۱۳۷۵ به ۶۱/۳ درصد رسیده است. از سوی دیگر، تعداد اندک شهرهای کشور، یعنی نقطه‌هایی که دارای نهاد «شهرداری»، بوده‌اند، همگام با رشد جمعیت شهری نیز رو به فزونی گذارده است. تعداد شهرهای کشور، بر پایه سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۷۵ به ۶۱۲ شهر، رسیده است. جدول زیر شهرهای کشور را در سالهای ۷۵ - ۱۳۶۵، نشان می‌دهد.

(هزار نفر)

سال	تعداد شهر	تعداد جمعیت
۱۳۶۵	۴۹۶	۲۶۸۴۵
۱۳۷۰	۵۰۶	۳۱۸۳۷
۱۳۷۵	۶۱۴	۳۶۸۱۸

نفر به بیش از ۳۶ میلیون تن، رسیده است. جدول شماره یک جمعیت شهری کشور را در سالهای ۷۵ - ۱۳۳۵ نشان می‌دهد.

(نفر)

سال	جمعیت شهری (درصد)	رشد جمعیت (درصد)	رشد جمعیت کشور (درصد)
۱۳۳۵	۵۹۵۲۵۶۳	۵/۱	۳/۰
۱۳۴۵	۹۷۹۴۲۴۶	۴/۹	۲/۷
۱۳۵۵	۱۵۸۵۴۶۸۰	۵/۴	۳/۹
۱۳۶۵	۲۶۸۴۴۵۶۱	۳/۴	۲/۵
۱۳۷۰	۳۱۸۳۶۵۹۸	۳/۰	
۱۳۷۵	۳۶۸۱۷۷۹۸		

جدول شماره یک

در شماره ۸۳ این ماهنامه تحلیلی پیرامون درآمدها و هزینه‌های واقعی روستائینان کشور ارائه کردیم. در این شماره با تکیه بر آمارهای رسمی، درآمد و هزینه‌های واقعی خانوارهای شهرنشین کشور را بررسی می‌کنیم. برای رسیدن به این هدف نخست لازم است روند رشد جمعیت شهری کشور را بررسی کنیم:

مأخذ: مرکز آمار ایران

جامعه شهری کشور در چهل سال گذشته از رشد جمعیتی بالایی برخوردار بوده است. به طوری که جمعیت آن در دوره مزبور از کما بیش ۶ میلیون

درآمد خانوارهای شهری برپایه‌ی نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و

بدین سان، جمعیت شهری کشور که در سال ۱۳۳۵، تنها ۳۱/۴ جمعیت کل کشور را تشکیل

نموده است، به ۶۱/۵ درصد رسیده است.

ماهان جهانی دنیا

با مرفه‌های تازه از دنیای گهنة و نو
با مقالات ماندنی از دو دنیای شرق و غرب
با نگاهی ژرف به دنیای فردا و امروز
... به قرن بیست و یکم

بزرودی منتشر می‌شود

نویسندگان و محققان و مترجمان کشور

دو دنیا، بزرودی در سراسر کشور

(هزار ریال)

متفرقه» (۳)

درصد	مبلغ	منبع‌های درآمد
۲۹/۸	۲۱۹۶	درآمد از حقوق‌بگیری*
(۱۸/۰)	(۱۳۲۷)	(درآمد پولی + غیرپولی از حقوق‌بگیری بخش عمومی)
(۱۱/۸)	(۸۷۰)	(درآمد پولی + غیرپولی از حقوق‌بگیری بخش خصوصی)
۳۴/۰	۲۵۰۸	درآمد از مشاغل آزاد
(۳۰/۰)	(۲۲۱۶)	درآمد پولی و غیرپولی از مشاغل غیرکشاورزی
(۴/۰)	(۲۹۲)	درآمد پولی و غیرپولی از مشاغل کشاورزی
۳۶/۲	۲۶۶۴	درآمدهای متفرقه
۱۰۰	۷۳۶۸	جمع

* - ارقام سراسر شده‌اند.

منبع: نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۷۴

وی در همان مدت، تنها ۲۷ دلار، بوده است (۳). از سوی دیگر، برپایه‌ی نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، میانگین تعداد افراد شاغل خانوارهای شهری ۱/۲ نفر و میانگین تعداد افراد دارای درآمد خانوار، در همان سال، برابر با ۱/۴ نفر بوده است. منظور از درآمد در این آمارگیری عبارت است از: «کلیه وجوه و ارزش کالاهایی که در برابر کار انجام شده یا سرمایه به کار افتاده و یا از طریق منابع دیگر (حقوق بازنشستگی، درآمدهای اتفاقی و نظایر آن)، در زمان آماری مورد نظر به خانوار تعلق گرفته باشد». بدین سان با در نظر گرفتن میانگین تعداد افراد دارای درآمد در خانوار و میانگین درآمد خانوار، میانگین درآمد سالانه‌ی هر فرد دارای درآمد در خانوارهای شهری کشور در سال ۱۳۷۴، مبلغ ۵۲۶۳۰۳۱ ریال (پانصد و بیست و شش هزار و سیصد و سه تومان)، محاسبه می‌شود. در همین رابطه، میانگین درآمد ماهانه‌ی افراد دارای درآمد در خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، برابر با

درآمد در سال ۱۳۷۴، نشان می‌دهد. برپایه‌ی نتایج این آمارگیری، میانگین اندازه‌ی خانوار (تعداد افراد خانوار) ۵ نفر بوده است. با توجه به این رقم، میانگین درآمد یک شهروند ایرانی در سال ۱۳۷۴، مبلغ ۱۴۷۳۶۴۷ (یکصد و چهل و هفت هزار و سیصد و شصت و چهار تومان)، محاسبه می‌شود. با در نظر گرفتن رقم بالا، میانگین درآمد ماهانه‌ی یک شهروند در ایران در سال ۱۳۷۴، مبلغ ۱۲۲۸۰۴ ریال (دوازده هزار و دویست و هشتاد تومان)، بوده است. در مقیاس جهانی، میانگین درآمد سالانه‌ی یک شهروند کشور در سال ۱۳۷۴، مبلغ ۳۲۷ دلار و درآمد ماهانه‌ی

درآمد خانوارهای شهری (۱)، میانگین درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری در سال ۱۳۷۴ خورشیدی، برابر با ۷۳۶۸۲۴۳ ریال (هفتصد و سی و شش هزار و هشتصد و بیست و چهار تومان)، بوده است.

اختلاف فاحش میانگین درآمدهای خانوارهای کشور بر پایه‌ی شهر و روستا، بسیار چشم‌گیر است. در حالی که درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهری در سال ۱۳۷۴ کمابیش ۷۳۷ هزار تومان بوده، میانگین درآمد خانوارهای روستایی کشور در همان سال، مبلغی حدود ۴۵۶ هزار تومان بوده است. بدین سان می‌بینیم که میانگین درآمد سالانه‌ی یک خانوار شهروند ایرانی، ۶۱/۵ درصد بیشتر از هم‌میهنان روستانشین بوده است.

از نظر منبع‌های درآمد خانوارهای شهری، باید گفته شود که بر پایه‌ی آمارگیری بالا، بیشترین درآمد سالانه‌ی خانوارهای شهری در

شرکت منابع بزرگ هواکش

«با مسئولیت محدود»

تولید کننده هواکش‌های صنعتی

پرده هوا - سانتر فنور - سقفی

دوازه دولت، ابتدای دکتور مفتح، نبش ساختمان ۲۱، شماره ۲۵

تلفکس دفتر مرکزی: ۸۸۳۱۲۳۹

تلفن کارخانه: ۲۴۹۷ (۰۲۵۶۵۲۲)

مؤسسه آتش نشان

خدمات: آتش نشان
لوله آتش نشانی و ایمنی، شارژ سیستم اعلام حریق حفاظت فردی

تولید کننده: لوله‌ها و شیرهای آتش نشانی دستگاه‌های کف ساز

نشانی: میدان انقلاب، خیابان آزادی، بعد از جمال زاده، خیابان ولعصر، پلاک ۱۶۰، کد ۱۴۱۹۸
تلفن: ۵۱ - ۶۴۳۶۲۵۰ فاکس: ۶۴۳۶۲۵۱

عضو اتحادیه ماشین‌ساز و فلز تراش تهران

۴۳۸۵۸۶ ریال (چهل و سه هزار هشتصد و پنجاه و هشت تومان)، خواهد بود.

بدون در نظر گرفتن درآمدهای اتفاقی که ۳۶/۲ درصد این رقم را شامل می‌گردد، هرگاه فرض کنیم که همه‌ی این درآمد از محل «حقوق بگیر» و «مشاغل آزاد» بوده است و هرگاه بپذیریم که این درآمد درازای ۱۷۵ ساعت کار در ماه، بدست آمده است، در آن صورت میانگین درآمد ساعتی یا مزد ساعتی (چه به عنوان کارگر چه به عنوان کارفرما) شهرنشینانی که دارای درآمد می‌باشند، برابر با ۲۵۰۶ ریال (دویست و پنجاه و یک تومان)، محاسبه می‌گردد.

برگردان رقم‌های بالا به زبان اقتصاد جهانی، عبارت خواهد بود از ۹۷/۵ دلار در ماه و ۵۶ سنت به ازای هر ساعت کار.

هم چنانچه اشاره شد، میانگین درآمد یک خانوار شهری، کمابیش ۶۱ درصد بیشتر از درآمد یک خانوار روستایی است. اما با وجود این اختلاف شدید میان درآمدهای شهری و روستایی، شهرنشینان ایرانی را می‌توان در کنار کم‌درآمدترین شهرنشینان جهان، رده‌بندی کرد.

پراکنش (توزیع) درآمد

پراکنش درآمد، میان خانوارهای شهری، بسیار ناهنجار است. با توجه به نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری، درمی‌یابیم که درآمد ۷۰ درصد از خانوارهای شهری، زیر میانگین درآمد خانوارهای شهری قرار دارد. جدول زیر متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری^(۴) بر پایه انواع درآمد در هر یک از دهک‌های درآمد سالانه در سال ۱۳۷۴ را، نشان می‌دهد.

(هزار ریال)

گروه‌های درآمد	پراکنش خانوارهای نمونه	درآمد
دهک اول	۲۰۱۹	۱۲۸۴
دهک دوم	۲۰۲۰	۲۶۸۱
دهک سوم	۲۰۲۰	۳۵۴۹
دهک چهارم	۲۰۱۹	۴۳۳۵
دهک پنجم	۲۰۱۹	۵۱۲۴
دهک ششم	۲۰۲۰	۵۹۹۷
دهک هفتم	۲۰۲۰	۷۰۸۰
دهک هشتم	۲۰۲۴	۸۴۸۶
دهک نهم	۲۰۱۵	۱۰۷۴۴
دهک دهم	۲۰۲۰	۲۱۳۸۶
کل	۲۰۱۹۶	۷۳۶۸

* این جدول برای یک خانوار نمونه نمادین (Typical) در سطح کشور ساخته شده است.

** درآمد جامعه‌ی مورد نظر را برابر پایه‌ی انواع درآمد، مرتب کرده و سپس جامعه را به گروه مساوی تقسیم می‌کند و هر بخش را یک دهک می‌نامند. مأخذ: مرکز آمار ایران - نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری (سال ۱۳۷۴)

از سوی دیگر، اختلاف درآمد در دهک اول و دهک آخر جدول، بیش از ۱۶ برابر است. یعنی خانوارهای شهری که در دهک آخر جدول قرار

جدول شماره ۳

نوع هزینه	مبلغ	درصد
آرد، رشته، نان، غله، و فرآورده‌های آن	۶۸۰	۲۲/۳
گوشت	۷۰۶	۲۳/۱
شیر و فرآورده‌های آن و تخم پرندگان	۳۰۷	۱۰/۱
روغن و چربی	۱۵۷	۵/۱
میوه و سبزی	۴۸۶	۱۵/۹
خشکبار و بن شن	۱۵۸	۵/۲
قند و شکر و شیرینی‌ها	۱۵۹	۵/۲
چای، قهوه و کاکائو	۱۰۹	۳/۶
ادویه، چاشنی و دیگر ترکیبات خوراکی	۷۹	۲/۶
نوشابه	۳۴	۰/۷
خوراکی‌های آماده	۶۵	۲/۱
دخانیت	۱۲۳	۴/۱
جمع	۳۰۵۰	۱۰۰

* - رقم‌ها سرراست شده‌اند.

دارند، دارای درآمدی بیش از ۱۶ برابر درآمد خانوارهایی‌اند که در دهک نخست، رده‌بندی می‌شوند و به همین ترتیب در دهک‌های دیگر.

آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، سهم هزینه‌های خوراکی و دخانی ۳۴/۴ درصد و سهم هزینه‌های غیرخوراکی ۶۵/۶ درصد، بوده است. جدول شماره ۳ هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای شهری را برپایه‌ی نوع هزینه در سال ۱۳۷۴، نشان می‌دهد.

جدول شماره سه نشان می‌دهد که بیش از ۵۰ درصد (۵۰/۵)، از مجموعه هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای شهری کشور در سال ۱۳۷۴، صرف تهیه نان، گوشت و روغن شده است. سهم دیگر خوراکی و مواد دخانی رویهم رفته ۴۹/۵ درصد از کل هزینه‌های

خوراکی و دخانی خانوارهای شهری کشور را تشکیل می‌دهد.

از سوی دیگر، میانگین هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای شهری کشور در سال ۱۳۷۴، مبلغ ۳۰۱۲۳۳ ریال بوده است. بیش از ۴۶ درصد یا کمابیش نیمی از هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، صرف هزینه‌های مربوط به مسکن شده است. در حالی که هزینه‌های مربوط به تفریحات، سرگرمی‌ها، تحصیل و آموزش، تنها

۴/۹ درصد از کل هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای شهری را تشکیل می‌دهد. البته گفتنی است که تنها ۱/۳۵ درصد از مجموعه هزینه‌های

جدول شماره ۴

(هزار ریال)

نوع هزینه	مبلغ	درصد
پوشاک و کفش	۶۷۰	۱۴/۹
مسکن	۲۷۰۴	۴۶/۴
لوازم، اثاثه، ملزومات و خدمات خانوار	۵۷۷	۹/۹
بهداشت و درمان	۴۵۴	۷/۸
حمل و نقل و ارتباطات	۶۳۵	۱۰/۹
تفریح، سرگرمی، تحصیل و آموزش	۲۸۸	۴/۹
کالاها و خدمات متفرقه	۳۰۱	۵/۲
جمع	۵۸۲۹	۱۰۰

* - ارقام سرراست شده‌اند.

مأخذ: مرکز آمار ایران

هزینه‌ی خانوار

میانگین هزینه‌ی سالانه‌ی یک خانوار شهری در سال ۱۳۷۴ برابر با ۸۸۷۹۶۳۸ ریال بوده است. باید در نظر گرفت که این رقم مبلغ ۱۵۱۱۳۹۵۰ ریال با ۲۰/۵ درصد بیشتر از میانگین درآمد یک خانوار شهری (۷۳۶۸۲۴۳ ریال)، در همان سال بوده است. بر پایه‌ی نتایج

گروه‌های شغلی	تعداد شاغلین	درآمد کل	درآمد متوسط	نسبت به درآمد کل سالانه
تا ۲۴۰۰۰۰۰ ریال	۹۷۴	-۱۲۵	۸۳۹	۲۴۰۰۰۰۰ - ۳۲۰۰۰۰۰
۲۴۰۰۰۰۰ - ۳۲۰۰۰۰۰	۱۲۶۱	۱۵۵۷	۲۸۱۸	۳۲۰۰۰۰۰ - ۴۰۰۰۰۰۰
۳۲۰۰۰۰۰ - ۴۰۰۰۰۰۰	۱۵۴۱	۲۰۷۴	۳۶۱۵	۴۰۰۰۰۰۰ - ۵۰۰۰۰۰۰
۴۰۰۰۰۰۰ - ۵۰۰۰۰۰۰	۱۸۸۱	۲۶۲۵	۴۵۰۶	۵۰۰۰۰۰۰ - ۶۰۰۰۰۰۰
۶۰۰۰۰۰۰ - ۷۲۰۰۰۰۰	۲۲۲۵	۳۲۵۶	۵۴۸۱	۷۲۰۰۰۰۰ - ۹۰۰۰۰۰۰
۹۰۰۰۰۰۰ - ۱۲۰۰۰۰۰	۲۶۱۵	۳۹۸۲	۶۵۹۷	۱۲۰۰۰۰۰ - ۱۶۵۰۰۰۰
۱۲۰۰۰۰۰ - ۱۶۵۰۰۰۰	۲۰۷۷	۳۹۸۵	۷۰۶۲	۱۶۵۰۰۰۰ - ۲۱۰۰۰۰۰
۲۱۰۰۰۰۰ - ۲۶۰۰۰۰۰	۳۷۰۶	۶۶۷۲	۱۰۳۷۸	۲۶۰۰۰۰۰ - ۳۲۰۰۰۰۰
۳۲۰۰۰۰۰ - ۴۰۰۰۰۰۰	۴۶۴۹	۹۳۲۴	۱۳۹۷۳	۴۰۰۰۰۰۰ - ۵۰۰۰۰۰۰
۵۰۰۰۰۰۰ - ۶۰۰۰۰۰۰	۶۷۰۵	۱۹۳۷۷	۲۶۰۸۲	۶۰۰۰۰۰۰ - ۷۲۰۰۰۰۰
۷۲۰۰۰۰۰ - ۹۰۰۰۰۰۰	۳۰۵۰	۵۸۲۹	۸۸۷۹	کل

* رقم‌ها سرراست شده‌اند.

در این میان سرپرست ۱۳ درصد از خانوارهای شهری دارای درآمد و بدون کار، ۲/۶ درصد «خانه‌دار»، ۲ درصد بیکار جویای کار و ۰/۴ درصد نیز محصل بوده‌اند. وضع سرپرست ۲/۴ درصد از خانوارهای نمونه نیز بدلیل آن که در هیچ یک از گروه‌های بالا نمی‌گنجد، زیر عنوان «دیگر» رده‌بندی شده‌اند. جدول شماره زیر، اشتغال سرپرستان خانوارهای شهری را برپایه‌ی گروه‌های شغلی در سال ۱۳۷۴، نشان می‌دهد.

گروه‌های شغلی	تعداد شاغلین
کارگران شاغل تولیدی و امور حمل و نقل	۳۱/۹
کارکنان امور بازرگانی و فروشندگان کارکنان شاغل علمی، فنی و تخصصی	۱۴/۹
کشاورزان، دامداران، جنگلداران و ماهیگیران	۹/۶
کارکنان امور دفتری و اداری	۶/۶
کارکنان امور خدماتی	۵/۷
مدیران و کارکنان عالی رتبه اداری	۵/۸
مشاغل گروه‌بندی نشده	۱/۳
غیر شاغل	۲/۶
جمع	۲۱/۶

شماره ۵)

به طوری که جدول شماره ۵ نشان می‌دهد کمابیش ۶۶/۵ درصد کل خانوارهای شهری کشور در سال دارای هزینه‌ای کمتر از میانگین هزینه‌ی خانواراند. از سوی دیگر اختلاف میان میانگین هزینه‌ی سالانه‌ی فقیرترین خانوارهای شهری و با خانوارهایی که دارای هزینه‌ی بالا هستند، دستکم ۳۰ برابر است. یعنی ده درصد از خانوارهای شهری به طور متوسط سالانه ۳۰ بار بیشتر از ۹/۴ درصد از خانوارهای دیگر شهری، هزینه می‌کنند و به همین ترتیب...

ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی خانوارهای شهری کشور

فرآیند آمارگیری تفصیلی از خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، نشان می‌دهد که میانگین تعداد افراد خانوار، پنج نفر بوده است. در این میان خانوارهای ۴ نفره با ۱۸/۴ درصد بیشترین و خانوارهای ۹ نفری با ۳/۴ درصد، کمترین تعداد خانوارهای نمونه بوده‌اند.

در دوره‌ی مورد بررسی (اول اردیبهشت ماه ۱۳۷۴ تا پایان فروردین ماه ۱۳۷۵)، میانگین تعداد افراد شاغل خانوارهای نمونه، ۱/۲ نفر و میانگین تعداد افراد دارای درآمد در خانوارهای نمونه، ۱/۴ نفر بوده است.

وضعیت شغلی سرپرست خانوار (۵)

بر پایه‌ی آمارگیری مزبور، سرپرست ۷۹/۶ درصد از خانوارهای شهری نمونه، شاغل بوده‌اند.

مزبور، صرف تفریح و سرگرمی خانوار می‌شود. جدول شماره ۴ میانگین هزینه‌های سالانه‌ی غیرخوراکی یک خانوار شهری را در سال ۱۳۷۴، نشان می‌دهد.

در این جا، لازم است یادآور شود که درصد خطای نسبی میانگین (k) در زمینه‌ی هزینه‌های خوراکی و دخانی خانوارهای شهری ۱/۱۴ و برای هزینه‌های غیرخوراکی ۱/۸۶، بوده است.

از سوی دیگر، پراکنش خانوارهای شهری بر پایه‌ی گروه‌های عمده‌ی هزینه، نشان می‌دهد که در دوره‌ی بررسی (آغاز اردیبهشت ماه ۱۳۷۴ تا پایان فروردین ماه ۱۳۷۵)، هزینه‌ی سالانه‌ی ۲۴ درصد از خانوارهای شهری کمتر از ۴ میلیون ریال در سال بوده است. جدول زیر پراکنش خانوارهای نمونه شهری را بر پایه‌ی گروه‌های هزینه‌ی سالانه در سال ۱۳۷۴، نشان می‌دهد.

گروه‌های شغلی	تعداد شاغلین
۴۰۰۰۰۰۰ ریال و کمتر	۲۴/۰
۴۰۰۰۰۰۰ - ۹۰۰۰۰۰۰ ریال	۴۲/۵
۹۰۰۰۰۰۰ ریال و بیشتر	۳۳/۵

برای شناخت بهتر اختلاف میان هزینه‌های خانوارهای شهری باید این هزینه‌ها را در قالب گروه‌های دهگانه‌ی هزینه، مورد بررسی قرار داد. بررسی مزبور، نشان می‌دهد که کمابیش هزینه سالانه‌ی ۶۶/۵۳ درصد از خانوارهای شهری کشور، زیر میانگین هزینه‌ی سالانه‌ی خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، قرار داشته‌اند. (جدول

از سوی دیگر، سرپرست ۲۷/۸ درصد از خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، در رده‌ی «کارکنان مستقل» قرار داشته‌اند. ۲۶/۳ درصد از سرپرستان خانوارهای شهری «مزد و حقوق بگیر بخش دولتی» و ۱۷/۸ درصد «مزد و حقوق بگیر بخش خصوصی» بوده‌اند. سرانجام ۶/۴ درصد از آنان، «کارفرما» بوده و هم چنانچه اشاره شد، ۲۱/۶ درصد از سرپرستان خانوارهای شهری نیز در سال ۱۳۷۴، «غیر شاغل» بوده‌اند.

سواد سرپرستان خانوارهای شهری

فرآیند تفصیلی آمارگیری پیرامون هزینه و درآمد خانوارهای شهری نشان می‌دهد که رابطه‌ی تنگاتنگ و مستقیمی میان میزان سواد سرپرست خانوار و درآمد خانوار، وجود دارد. اما متأسفانه هنوز ۲۷/۸ درصد از سرپرستان خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، بی‌سواد بوده‌اند. جدول زیر وضعیت سواد سرپرستان خانوارهای شهری را در سال ۱۳۷۴، نشان

بی سواد	۲۷/۸
باسواد، بدون مدرک	۴/۴
کمتر از پنجم ابتدایی	۱۰/۴
پنجم ابتدایی تا سوم راهنمایی	۲۲/۷
سوم راهنمایی تا کمتر از دیپلم	۱۲/۱
دیپلم تا کمتر از لیسانس	۱۷/۵
لیسانس و بالاتر	۴/۷
تحصیلات علوم دینی	۰/۵
جمع	۱۰۰

بدین سان دیده می شود که تنها ۲۲/۲ درصد از سرپرستان خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، دارای تحصیلات دیپلم و بالاتر بوده اند. برای آگاهی بیشتر از رابطه ی تنگاتنگ سواد رئیسان خانوارهای شهری و میزان درآمد، کافی است نگاهی به جدول زیر بیفکنیم.

(هزار ریال)

بی سواد	۵۲۴۴
دیپلم تا کمتر از لیسانس	۹۱۲۹
لیسانس تا کمتر از فوق لیسانس	۱۱۳۳۳
فوق لیسانس و بالاتر	۱۹۳۷۱
میانگین کل	۲۳۶۸

مسکن خانوارهای شهری

در سال ۱۳۷۴ کما بیش ۷۰ درصد از خانوارهای نمونه شهری دارای مسکن «ملکی» بوده اند. ۱۲/۹ درصد از خانوارهای نمونه ی شهری دارای مسکن «اجاری»، ۷/۷ درصد از خانوارهای

جدول شماره ۶

آب لوله کشی	۹۷/۹۷	چرخ خیاطی	۷۱/۳۴
برق	۹۹/۸۰	رادیو	۸۱/۸۵
گاز لوله کشی	۲۱/۴۷	ضبط صوت یا گرام	۷۳/۸۹
گرمابه	۷۸/۲۰	تلویزیون سیاه و سفید	۵۵/۱۳
کولر (ثابت)	۴۶/۴۶	تلویزیون رنگی	۴۳/۰۱
تلفن	۴۷/۲۸	یخچال	۹۵/۰۵
حرارت مرکزی	۷/۶۹	انواع اجاق گاز	۹۳/۱۲
آشپزخانه	۸۶/۱۳	ماشین لباسشویی	۴۴/۹۰

مزبور، مسکن را به صورت «مجانی» در اختیار داشته اند. سرانجام ۲/۸ درصد، مسکن را در برابر خدمتی که انجام می دهند، در اختیار داشته و نحوه ی تصرف ۱/۵ درصد خانوارهای نمونه، غیر از گونه های آورده شده در بالا، بوده است. از نظر تعداد اتاق، موقعیت خانوارهای شهری، گونه گون است. جدول زیر تعداد اتاق خانوارهای شهری را در سال ۱۳۷۴، نشان می دهد.

یک	۴/۰
دو	۱۲/۷
سه	۲۴/۴
چهار	۲۷/۹
پنج	۱۹/۳
شش اتاق و بیشتر	۱۱/۸

از نظر تسهیلات خانه، می توان گفت که نزدیک به تمامی خانوارها شهری از آب لوله کشی و برق، بهره منداند. جدول شماره ۶ تسهیلات خانه و لوازم عمده زندگی نشان می دهد.

وسایل نقلیه ی شخصی

از مجموع خانوارهای شهری کشور، تنها ۱۶/۲ درصد آنان دارای اتومبیل شخصی هستند. ۱۲/۹۵ درصد از خانوارهای شهری دارای موتورسیکلت و سرانجام ۱۸/۳۸ درصد، دارای دوچرخه بوده اند.

پس انداز

افزونی میانگین هزینه ی سالانه ی خانوارهای شهری بر درآمد آنان، نشانگر آن است که خانوارهای شهری ماه فاقد توان سرمایه گذاری اند.

این البته تنها یک روی سکه است. مفهوم فزونی میانگین هزینه ی سالانه ی خانوارهای شهری بر درآمد آنان این است که هر ساله جامعه شهری کشور دارای مبالغ هنگفتی پس انداز منفی است. بدینسان جامعه ی شهری کشور نه تنها دارای توان سرمایه گذاری نیست، بلکه هر ساله ناچار به «سرمایه برداری»، می باشد.

جمعیت شهری کشور در سال ۱۳۷۴ با توجه به ارقام رشد جمعیت شهری کشور میان سال های ۷۵ - ۱۳۷۰، کما بیش برابر با ۳۵/۸ میلیون تن برآورد می گردد. در آمارگیری از هزینه درآمد خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴، میانگین تعداد خانوارها، پنج نفر بوده اند. حال هرگاه تعداد خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴ را در رقم پس انداز منفی هر خانوار، ضرب کنیم (هزینه منهای درآمد)، در آن صورت می توانیم، پس انداز منفی جامعه ی شهری کشور را در سال ۱۳۷۴ بدست آوریم.

- تعداد خانوارهای شهری در سال ۱۳۷۴ = ۷/۱۶ میلیون خانوار (۶)

- فزونی هزینه های خانوار بر درآمد خانوار (پس انداز منفی) = ۱۵۱۱۳۹۵ ریال سالانه

۱۵۱۱۳۹۵ × ۷۱۶۰۰۰۰ = ۱۰۸۲۱۵۸۸۲۰۰۰۰۰

ریال

یا ده تریلیارد و هشتصد و بیست و دو میلیارد ریال.

۱- نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۷۴ - مرکز آمار ایران - تاریخ انتشار: بهمن ماه ۱۳۷۵ - چاپ اول
این آمارگیری خانوار را چنین تعریف کرده است: خانوار از چند نفر تشکیل می گردد که با هم در یک اقامتگاه ثابت زندگی می کنند و یا یکدیگر هم خرج هستند و بطور معمول باهم، خوراک می خورند. فردی هم که به تنهایی زندگی می کند، خانوار تلقی می شود.

۲- درآمدهای متفرقه عبارت است از کلیه ی وجوه و ارزش کالاهایی است که خانوار غیر از طریق اشتغال اعضای خود دریافت کرده است. مانند اجاره اموال منقول و غیر منقول، حقوق بازنشستگی و نظایر آن.

۳- هر دلار برابر با ۴۵۰۰ ریال در نظر گرفته شده است.

۴- برای آشنایی بیشتر رجوع فرمائید: نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۷۴، مرکز آمار ایران، بهمن ماه ۱۳۷۵ - چاپ اول.

۵- سرپرست خانوار، یکی از اعضای خانوار است که در خانوار به این عنوان شناخته می شود.

۶- این رقم بر پایه ی نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ برابر با ۷۹۴۸۹۲۵ خانوار بوده است.